

Simono Daukanto nebaigto antrojo dainų pėdelio pluoštų ortografija ir datavimas

---

GIEDRIUS SUBAČIUS

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius
<https://ror.org/052hz8t89>
University of Illinois at Chicago
<https://ror.org/02mpq6x41>
subacius@uic.edu
<https://orcid.org/0000-0002-6534-1223>

ANOTACIJA. Straipsnyje visų pirma analizuojami dainų rankraščiai, Simono Daukanto rašyti taip ir nepabaigti rengti dainų pėdeliui, – vadinamieji XXIV, XXX ir XXXI dainų pluoštai. Grafochronologijos metodu pagal ortografijos ypatybes nustatomas tikėtinas tekstų rašymo laikas. Viena iš dainų rašyta dar Daukanto gyvenimo Sankt Peterburge pabaigos laikotarpiu (...–1850), kelios dainos – Varnių laikotarpiu (1850–1855) ir didžiūma – Kálnėnuose (1859–1861). Paskutiniaus Daukanto gyvenimo metais Papilėje (1861–1864) turbūt rašyta viena daina ir taisyta anksčiau rašytų dainų rašyba. Kálnėnų laikotarpiui taip pat skirtinas Daukanto pasidarytas Simono Stanevičiaus žemaičių dainų rinkinio (1829) nuorašas.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: lietuvių liaudies dainos; Simonas Daukantas; lietuvių kalbos ortografijos istorija; grafochronologija; datavimas pagal rašybą.

Bibliografas ir knygotyrininkas Vytautas Jurgutis, tyrinėjęs Daukanto dainų rankraščius, skyrė dvi ryškias jų grupes: dainos, patekusios į spausdintą *Dainių žemaičių* leidinį (*DAJNES Žiamajtiū* pagal Žōdiū Dajnīnikū išsraszytas,

Received: 29/04/2024. **Accepted:** 31/05/2024.

Copyright © 2024 Giedrius Subačius. Published by the Institute of Lithuanian Literature and Folklore Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Petropīlie: Spaudinie pas C. Kray, 1846), t. y. į pirmąjį Daukanto *Dainių* pėdelį, ir dainos, surinktos vėliau, jau po 1846 m., bet likusios nepaskelbtos. Jurgutis skyrė tris didelius pluoštus, rašytus Daukanto ranka ir rengtus antrajam pėdeliui:

Kad jis ir toliau ruošė skelbti dainas, įrodo išlikę Daukanto rinkinyje trys jo ranka rašyti dainų pluoštai: XXIV, XXX ir XXXI. Pirmas jų (XXIV) yra Daukanto po 1846 m. redaguotų dainų juodraščiai, o du kiti (XXX ir XXXI) – paruošti ir švariai perrašyti „Dainių žemaičių“ tęsiniai, nauji „pėdeliai“, kurių Daukantas nebegalėjo išleisti.¹

Jurgučio įžvalgoms reikia pritarti: tie trys pluoštai yra susiję, jie buvo rengti po 1846 m. naujam leidiniui, kurio taip ir neatsirado. Taip pat akivaizdu, kad XXIV pluoštas kažkiek ankstesnis už kitus du XXX ir XXXI, nes į pastaruosius kopijuota iš XXIV.

Straipsniu pagal kintančią Daukanto rašybą *grafochronologijos* metodu siekiama patikslinti šių dainų, greičiausiai buvusių numatytų antrajam dainių pėdeliui (rinkiniui), rašymo ir redagavimo laiką bei vietą. Taip pat analizuojamas Daukanto ranka darytas Simono Stanevičiaus dainų spaudinio nuorašas.

1. XXIV PLUOŠTAS

XXIV Daukanto dainų pluoštas, prasidedantis daina „Senų dienų raginamoji“ („Senų dienu raginamoja“; LNMMB RS: f. 110 – 23) yra rašytas ant nevienodo popieriaus. Didžiuma lapų l. 2r–29v sąsiuvinio formato (22,7 × 18,2 cm), be vandenženklų, lygaus, ne rankų darbo, o fabrikinio popieriaus; l. 30r–31v popierius yra rankų darbo, 23,0 × 17,5, 18,7 cm, – tai kairė buvusio didelio lieto lapo pusė, matomas gamavimo metų „184?“ vandenženklis fragmentas dešinėje apačioje; l. 32r–33v popierius vėl lygus, fabrikinis, 22,1 × 13,5, 12,8 cm, be gamintojo ženklų; l. 33r–33v jau rankų darbo, 22,2 × 14,6,

¹ Vytautas Jurgutis, „Simono Daukanto lietuvių liaudies dainų rankraščių XXX pluoštas – neišleistas po 1846 m. ‘Dainių žemaičių’ pėdelis“, in: *Knygotyra*, 1970, t. 8, p. 161.

13,0 cm, matyti buvusio vandenženklis fragmentas (kryžius išlikusiame stačiakampio kampe).

Daukanto XXIV pluoštą Jurgutis pristatė taip:

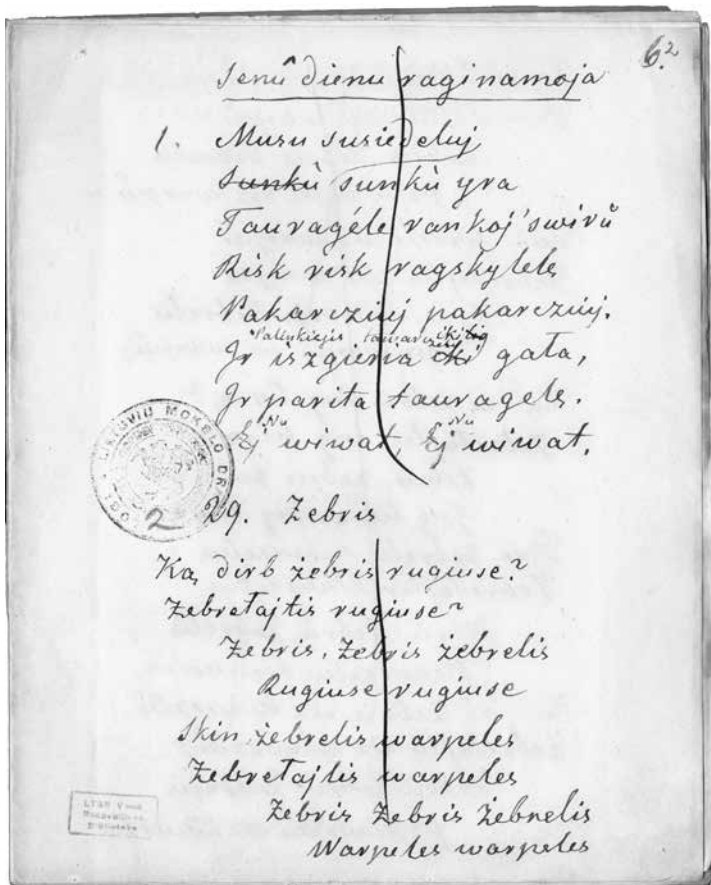
XXIV pluoštas (Daukanto juodraščiai) yra glaudžiai susijęs su minėtais XXX ir XXXI pluoštais. Perrašęs suredaguotas dainas iš XXIV pluošto į XXX arba XXXI pluoštą, Daukantas perrašytus tekstus juodraštyje perbraukdavo. Lygindami tuos tris pluoštus, matome, kad perbrauktų tekstų XXIV pluošte yra gerokai daugiau, negu dainų XXX ir XXXI pluoštuose. Vadinasi, Daukantas buvo paruošęs dar bent vieną švariai perrašytą rinkinėlį, kuris neišliko.

Juodraštiniis XXIV pluoštas irgi išliko ne visas. [...] atskiri pluošteliai ir tekstai juose buvo pirmiau sunumeruoti paties Daukanto. Iš tos Daukanto numeracijos matyti, kad yra išlikę tik šie atskiri pluošteliai ir tekstai: 6 (su tektais 29–31 ir teksto 32 pradžia), 9–13 (su teksto 37 pabaiga, pilnais tektais 38–69 ir teksto 70 pradžia), be to, Daukanto nenumeruotas pluoštelis su teksto 72 pabaiga, tekstu 73 (nebaigtu) bei keliais kitais Daukanto nenumeruotais tektais (mėlynu pieštuku: tekstai 41–44 ir minėtieji trys atskiri lapai). Taigi, aplanke nėra bent aštuonių pluoštelių (1–5, 7–8 ir 14), kuriuose, pagal Daukanto numeraciją, turėjo būti pilni 33 dainų tekstai, dviejų dainų pabaiga ir vieno teksto pradžia.²

Komentaruose, parengtuose su folkloriste ir dainotyrininke Bronė Kazlauskiene, Jurgutis taip pat atkreipė dėmesį, kad XXIV pluoštas ne visai visas skirtas dainoms, ten yra ir „57 p. – vėjo krypčių pavadinimai (su pasaulio šalių brėžinėliais), žodyno nuotrupos, vienas priežodis“³. Dabar pieštuku sužymėti XXIV pluošto lapai, todėl ir čia bus cituojami lapai (minimas p. 57 dabar yra l. 30r). Šio rinkinio pabaigoje yra ne tuo pačiu laiku kaip pagrindinės dainos rašytų tekstų, todėl prasminga atskirai analizuoti jų rašybą.

² *Ibid.*, p. 161–162.

³ Vytautas Jurgutis, Bronė Kazlauskienė, „Paaiškinimai“, in: Simonas Daukantas, *Žemaičių tautosaka*, t. 1: *Dainos*, par. Vytautas Jurgutis ir Bronė Kazlauskienė, Vilnius: Vaga, 1983, p. 492.

1 pav. Daukanto dainų pluošto XXIV pradžia l. 2r: „Senų dienų raginamoji“; LNMMB RS: f. 110 – 23

1.1. L. 2r–29r. RAŠYBA

Tipiškos Žemaitijos periodo ypatybės: neberašoma *<ī> (nei *<-tī>, nei *<-ij>), vartojama <ū>, daugiausia galūnėse žymima <ù>. Pavyzdžiui (XXIV):

inf. <-ti>: karkti 5r; wergti 5r; gywenti 5v (bet ir trumpinta pawiesziet' 16r; pamyliet' 16r);

<ū>: Dūs 3v; dūs 3v; Dūs 3v; lūma 4v; uždūd 4v; Tū 5r; dūnas 5r; nūmone 5r (bet ir: pagouda 13v);

<ù>: Dirbū 4v; žmogùs 4v; sù prakajtù arù 5r; kartù gutù 5r; pùsplikis 5r (išimtis: Kórs 14v).

Kitų Daukanto rankraščių, pavyzdžiui, *Pasakojimo apie veikalus lietuvių tautos senovėje* (*Pasakojimas apie Wejkałus Letuwiu tautos senowie*; VUB RS: f. 1 – F 171) ar *Pastabų dėl Nesselmanno žodyno* (LLTI BR: f. 1 – SD 19) ir kai kurių kitų tyrimas parodė, kad gyvendamas Kuršo gubernijoje Svirlaukyje (1855–1859) ir vėliau Lauryno Vambuto dvarelyje Kálnėnuose prie Telšių⁴ (1859–1861) bei pas kunigą Ignotą Vaišvilą Papilėje (1861–1864) Daukantas modifikavo bent penkias svarbias savo ortografijos ypatybes (žr. 1 lentelę)⁵. Pagal tai, ar rašytas pasirinktas senesnis, ar naujesnis variantas, galima tiksliau nustatyti dainų rašymo (redagavimo) laiką ir vietą.

Ypatybė	Sena →	→ Nauja
praet. 3	<-jo> →	→ <-ja> apie 1855–1858 m.
iness. sg. (f.) apostrofas	<-j'> →	→ <-ie> po 1858 m.
Ryga	<Ring-> →	→ <Rig-> po 1855 m. (vėlesnių duomenų trūksta)
negalūninė istorinė [ą]	<ą> →	→ <an> 1859 m. ar vėliau
Lietuva, lietuvis ir kt.	<Lietuw-> →	→ <Letuw-> po 1858–1859 m. gegužės

1 lentelė. Penkios Svirlaukyje, Kálnėnuose ir Papilėje modifikuotos Daukanto ortografijos ypatybės

Tuo laiku modifikuotos Daukanto ypatybės XXIV pluošte išsidėsčiusios taip:

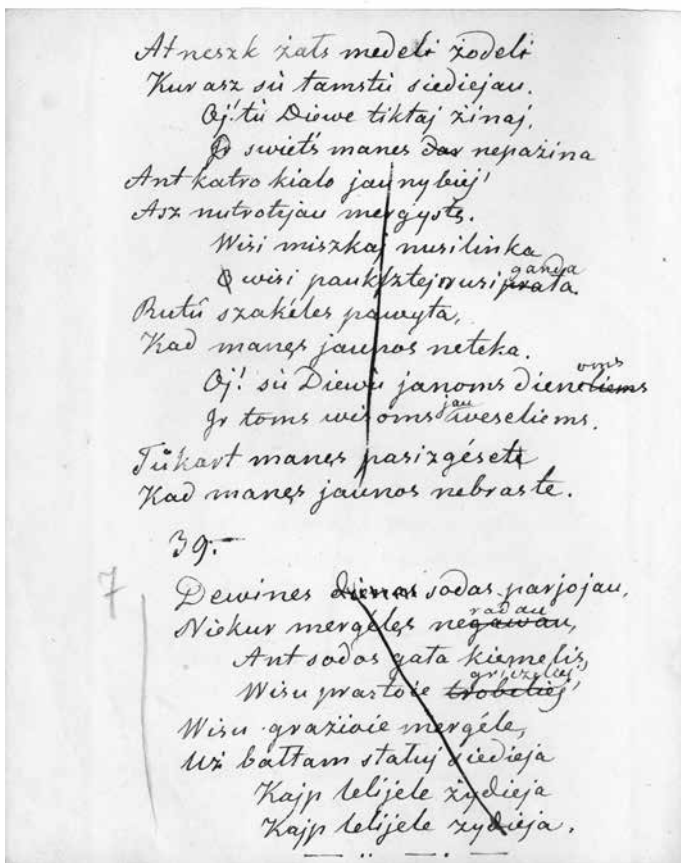
<-ia> praet. 3: *iszgieria* 2r; *Pasakia* 5r; *nuwezia* 5r; *Paklausia* 8v; *atneszia* 19v; *Neatsakia* 21r; *Iszlauzia* 28r;

<-ja> praet. 3: *siedieja* 6v; *zydieja* 6v; *zydieja* 6v; *iszeja* 8r; *Dumoja* 10r(2x); *tekieja* 10r(2x); *riedieja* → *riadeja* 10r(2x); *skrajoja* 12v; *wiloja* 12v; *wajkscioja* 12v(2x); *wiloja* 12v; *wajkscioja* 12v; *Atjoja* 12v; *pazadieja* 13r; *Prasidieja* 13v; *užlija* 13v; *kalbieja* 15r; *riedeja* 15r; *zydieja* 15r; *kalbieja* 15v; *riedie* → *riedeja* 15rv; *zydieja* 15v; *mirgieja* 15v; *blizgieja* 15v; *ateja* 16r; *daeja* 16r; *ussiktoja* 16v; *miegoja* 16v; *ussiktoja* 17r; *miegoja* 17r; *raudoja* 17r, 17v; *atjoja* 19v; *ne milieja*

⁴ Lauryno Vambuto dvarelį buvus būtent Kálnėnuose, remdamasi gausiais dokumentais, įrodė prof. habil. dr. Tamara Bairašauskaitė. Apie tai plačiau žr. Giedrius Subačius, *Simono Daukanto Žemaitijos ortografija (1846–1864)*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2025 (rengiama).

⁵ Detaliau apie šiuos rašybos pokyčius žr. *ibid.* (rengiama).

22r; *nemilieja* 22r; *milieja* 22r; *garbawoja* 22r; *palidieja* 22v; *joja* 24r; *wiloja* 24r; *batnoja* 24r; *raudoja* 24r; *lidieja* 24v; *Atjoja* 28v (išimtis: *Atejo* 3v);
 <-j> apostrofais iness. sg. (f.): *rankoj'* 2r; *Nedieloj'* 5r; *szaltiej'* 5r; *Wiltiej'* 5v; *szaliej'* 6r; *jaunybiej'* 6v; *trobeltiej'* → [v.] *griczeltiej'* 6v; *taukietiej'* 9r; *sodzioj'* 12v(2x); *sawiej'* 14v; *sodneliej'* 15r; *girelij'* 15v; *waloj'* 15v; *swirneliej'* 16r; *tankej'* 23v, 24r; *panystiej'* 31v (bet ir be apostrofo: *galweliej'* 7r; taip pat galūnė <-ie>: *prastoie* 6v; *głoboie* 18v; *Swetimoie szalelie* 26r(2x), 26v(3x); *kertie* 29r);
 <Rig->: *Rigq* 5r(3x);
 <an> [a] ne galūnėse: *kansnia* 5r; *ranstajs* 5r; *anzūlelis* 25r (bet ir <a>: *sqtartes* 9r; *zqsys* 12r ir net <ū>: *drūsej* 14v; *ūzūlelis* 15v).

2 pav. Daukanto dainų pluošto XXIV l. 6v su formomis: praet. 3 <-ja> (*siedieja* 21 eil.; *zydieja* 22 eil.; *zydieja* 23 eil.); <-j> (*jaunybiej'* 5 eil.; *trobeltiej'* → [v.] *griczeltiej'* 19 eil.) ir <-ie> (*prastoie* 19 eil.); LNMMB RS: f. 110 - 23

Didžiuma ypatybių naujesnės: <-ja> praet. 3, <an> [ą] ne galūnėje ir <Rig->. Vis dėlto pasitaikė ir senesnių. Greta naujesnės <an> [ą] ne galūnėse rašyta ir senesnė <ą> [ą] *sqtartes; žqsys* bei Daukanto šnektos <ŭ> *drŭsej; ŭžŭlelis*. Tik išimtinis <-jo> praet. 3 *Atejo*. Senoji apostrofinė iness. sg. (f.) galūnė <-j'> vis dėlto dominavo, apostrofas rašytas gana nuosekliai (išimtyms daug retesnės).

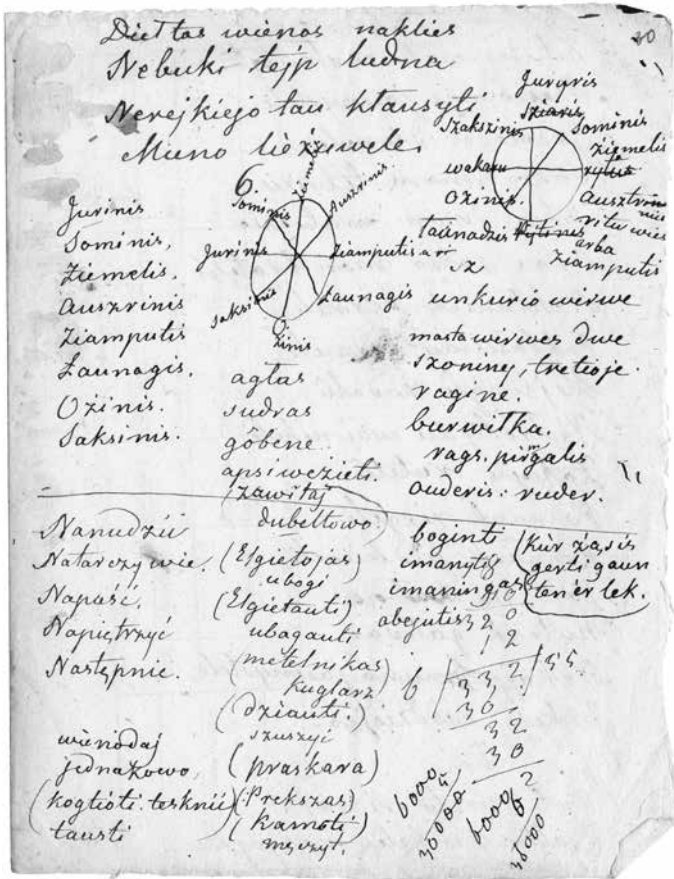
Naujesnės ypatybės <-ja> praet. 3, <an> [ą] ne galūnėje ir <Rig-> orientuotų į laiką po Svirlaukio, ne ankstesnį kaip 1859 metus. Tokį datavimą, regis, gali kvestionuoti ankstesnės iness. sg. (f.) formos su apostrofais. Bet galbūt Daukantui atrodė būtent dainose pasitaikiusias trumpesnes formas netinkant ilginti vienu skiemenimi vietoj apostrofo, dėl to gal būtų iręs dainos ritmas? Galima įtarti, kad dainose Daukantas nebuvo likęs skubėti keisti apostrofinių formų. Vis dėlto ir <an> / <ą> [ą] varijavimas ne galūnėse galbūt liudija, kad Daukantas dar nebuvo tvirtai praktiškai įvaldęs savo naujų apsisprendimų (istorinis [ą] balsis ne galūnėse juk gana retas). Visa tai irgi sugestijuoja, kad pakeitimai XXIV pluošto rašyboje galėjo būti įvykę ne taip seniai, iš dalies dar vykstantys. Tokiu atveju tikėtinausia būtų pagrindinių l. 2r–29r XXIV pluošto dainų rašymą sieti su Daukanto gyvenimo laikotarpiu Kálnėnuose apie 1859–1861 metus.

1.2. L. 30r–33v. RAŠYBA

Toliau sudėti juodraštiniai XXIV pluošto 30r–33v lapeliai, jie, regis, ankstesni.

1) L. 30r pradžioje yra ketureilis „Dėl tos vienos nakties“ („Dief tos wienos nakties“), kuriame esama inf. su <-ti> (*kłausyti*) ir praet. 3 forma <-jo> (*Nerejkiejo*). Atrodo, kad tokios formos geriausiai dera su Daukanto Varnių periodo 1850–1855 m. rašyba.

2) Tame pačiame l. 30r yra nupiešti du apskritimai su vėjų kryptimis ir pavadinimais (*Saksinis, Jurinis, Sominis* ir kt.). Toliau dar vis tame pačiame l. 30r surašyti žodžiai *Elgietojas ubogi, Elgietauti ubagauti* ir semantiškai su jais sieti keli kiti žodžiai. Tarp atskirų pasižymėtų žodžių yra inf. formų su <-ti> *boginti; imanyti*. Ir dar visai nuošaliai pakraštyje, tarsi vėliau prirašyta patarlė „Kūr žąsis gerti gaun ten ir lek“ su <ą> [ą] *žqsis* (žr. 3 pav.). Tai irgi gerai dera su Varnių laikotarpio rašyba.

3 pav. Daukanto dainų pluošto XXIV l. 30r (turbūt Varnių periodo 1850–1855 m.); LNMMB RS: f. 110 – 23

3) L. 30v–31v surašyti, atrodo, vieno laiko trijų dainų tekstai. Juose nedaug medžiagos, kuri leistų tiksliau datuoti. Inf. galūnė <-ti> *slaugyti* 30v; *nukaroti* 31v; *priwajtoti* 31v. Praet. 3 galūnės dar ne tik ne <-ja> (*nebejo* 31v), bet net ne <-ia>: *prasze* 31r; *Jeme* 31v; *jemę* 31v; *jemę* 31v. Taip pat apostrofas iness. sg. f. – *panystiej* 31v. Ši ypatybių visuma irgi labiausiai orientuoja į Varnių laikotarpį.

4) L. 32r–32v. Viename puslapyje yra daina apie žvirblį „Vienas dainuoja“ („Wiens dajniū“), kitame – tik lenkiškas įvairių vyno rūšių kainininkas ir bažnytinis terminas *Zegnone łajminima*.

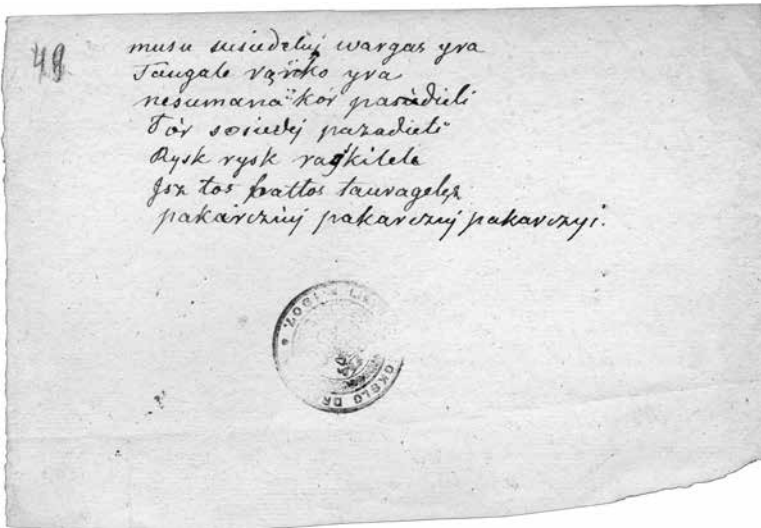
Galimą dainos apie žvirblį rašymo laiką leidžia vertinti tik keletas praet. 3 galūnės pavyzdžių l. 32r: *negalieje*; *skaudieje* → *skaudiejo*; *sopiejo*. Daukantas dar svyravo, rašyti <-je, -ję> variantus ar <-jo>. Formos <-jo> įsivedimas jau

buvo įvykęs Sankt Peterburgo laikotarpio pabaigoje, tačiau ankstesnė forma <-ję> (ar <-je>) praslysdavo ir vėliau, Varniuose, pvz., XXIII dainų pluošte (ZĖ). Tikrumo nėra, bet, regis, tikėtiniausia, jog rašyta Varniuose.

5) L. 33r. Dainoje „Juo retai sėjau“ („Jou retaj siejau“) dažniausiai vartojamas būsimasis laikas, nėra praet. 3 formų (išskyrus *buwa*). Parašoma ir <ou> (**Jou** (2x) ‘juo’), ir <û> (**Jû; Tolymûjui; dûsiu**). Galūnėse nematyti *<ù> (*pinsiu; pardiewiesiu; pinsiu* → *skinsiu; nesziu; nusiuntinsiu*; trūksta diakritinės *<û> gen. pl. galūnėse (*Jsz paszakeliu; Margu plunksnelu; mejlingu zodelu*). Tokios ypatybės neleidžia tiksliau datuoti teksto. Daugelio diakritikų trūkumas orientuotų į galbūt labai vėlyvą laiką. Ir Daukanto ranka jau neatrodo tvirta. Tikėtiniausia atrodytų l. 33r sieti su kažkuriuo laikotarpiu po Varnių, galbūt net vėliausiu Papilėje.

6) L. 33v. Kita lapo pusė su daina „Mūsų susiedeliui vargas yra“ („musu susiedeluj vargas yra“) atrodo rašyta gerokai anksčiau. Plg. formas su <aŋ> (*rąnko*), inf. greičiausiai <-tī>, nors <ī> diakritikas ne visai aiškus (*pazadietī*), <ó> [o] (*kór; Tór*; nepažymėtu graviu *sosiedej*). Inf. <-tī> su diakritiku dar šiek tiek rašyta Varnių periodo pradžioje, bet tuoj liautasi. *Mažajame lenkų-
lietuvių kalbų žodyne* (LLTI BR: f. 1 – SD 13) Daukantas dar rašė <aŋ>, bet netrukus nosinius diakritikus ten ėmė nubraukinėti. Diakritinės <ó> Žemaitijoje Daukantas jau nevartojo. Tad dainą „Mūsų susiedeliui vargas yra“ XXIV l. 33v tikėtiniausia datuoti Sankt Peterburgo laikotarpio pabaiga (...–1850).

4 pav. Daukanto dainų pluošto XXIV l. 33v (turbūt Sankt Peterburgo laikotarpio pabaiga prieš 1850 m.); LNMMB RS: f. 110 – 23

Apibendrintai galima pastebėti, kad šiuose l. 30r–33v beveik niekur nėra diakritinės <ĩ> (vienintelė išimtis l. 33v šiek tiek abejotina). Toji raidė pradingo pačioje Varnių periodo pradžioje, tad XXIV dainų pluoštą labiausiai galima sieti su Žemaitijos periodu (Sankt Peterburgo pabaigos išimtis l. 33v): l. 30r–32v su Varniais; l. 2r–29r su Kálnėnais 1859–1861 m.; l. 33r su Papile (?) 1861–1864 metais.

2. XXX PLUOŠTAS

Daukanto ranka į XXX pluoštą surašyta 18 dainų, pirmoji yra „Raginamoji dainė“ („Raginamoie Dajnia“; LNMMB RS: f. 110 – 29; žr. 5 pav.), *in folio* formato lakštuose (36,7 × 22,5 cm), popierius ne rankų darbo, fabrikinis, be vandenženklių. Šį pluoštą Jurgutis ir Kazlauskienė pristatė taip:

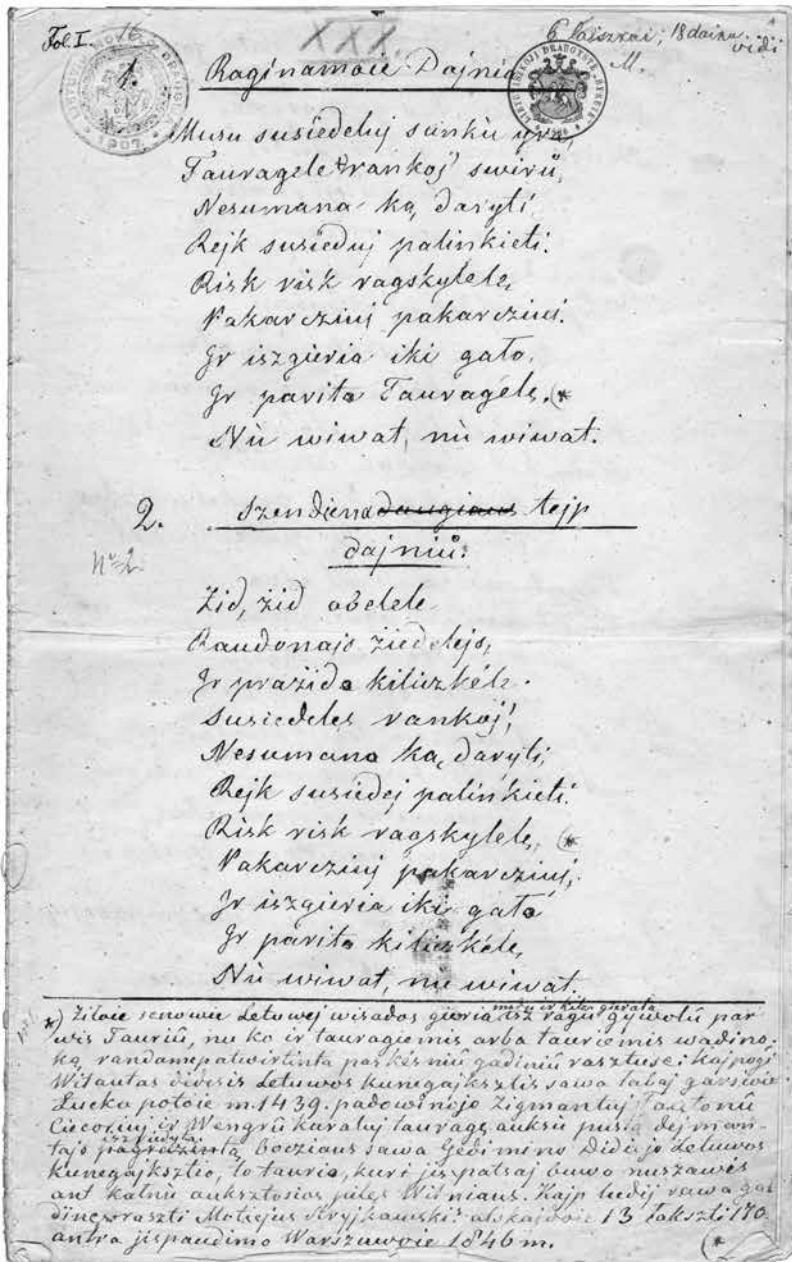
14 susiūtų lapų pluoštas (p. 26–28 tušti). Abiejuose puslapių šonuose pieštuku atribotos plačios paraštės. Pirmo puslapio viršuj, kairiajame kampe, vėlesnis įrašas: „Fol. I“ ir dešinėje – „6 laiszkai; 18 dainu... vidi. M.“ (M. – gal J. Mikšas, nuo 1885 m. „Aušros“ redaktorius ir vienas iš Tilžės „Birutės“ draugijos steigėjų) ir „Birutės“ draugijos antspaudas. Tuščiame 28-me puslapyje ta pačia ranka įrašas: „Byrutei“ paveda Auszros rėdytė“ ir vėl antspaudas. Tai rodo, kad šis pluoštas, prieš patekdamas į LMD Vilniuje, yra buvęs „Aušros“ redakcijoje ir „Birutės“ draugijoje. Jame 18 dainų, tvarkingai surašytų S. D. ranka. Kai kurių puslapių apačioje (po teksto, kur buvo laisvos vietos) S. D. įrašė paaiškinimų, nusitęsiančių per kelis puslapius. Šie priedašai vėlesni už dainas, kitu, labiau išblukusiu rašalu. Numeracija 1–18 S. D. ranka ir vėliau, violetiniu rašalu, tais pačiais numeriais kita ranka. Surašytas į šį pluoštą dainas S. D. parinko iš kitų savo turėtų pluoštų, ypač iš tų, kuriuos gavo po 1846 m. Yra tekstų, perrašytų iš juodraščių pluošto SD XXIV. Yra ir tokių dainų, kurių užrašymų kituose S. D. rankraščiuose nėra (arba neišliko). Šis pluoštas – tai naujas, po 1846 m. sudarytas ir parengtas spaudai DDŽ „pėdelis“.⁶

Ignotas Vaišvila yra minėjęs, kad „Daukanto surinktas dainas ir kitus rankraščius, pas manę užsilikusius, atidaviau Dr. Ant. Buivydžiui, kurs žadėjo juos atspaudinti“⁷. Greičiausiai šitas XXX pluoštas, likęs tarp Daukanto ran-

⁶ Vytautas Jurgutis, Bronė Kazlauskienė, „Paaiškinimai“, p. 494.

⁷ Antanas Burba, „S. Daukanto bijografija. Pagal M. D. Silvestraitį paraszė kun. A. Burba“, in: *Lietuvių Atgimimo istorijos studijos*, Vilnius: Viltis, 1993, t. 5: *Simonas Daukantas*, p. 264.

kraščių Papilėje, ir buvo Vaišvilos perduotas tam daktarui Buivydziui, paskui pateko ir į Aušros redakciją, ir į Birutės draugiją.

5 pav. XXX dainų pluošto l. 1r: pradinis puslapis, prasidedantis daina „Raginamoji dainė“; išnaša rašyta vėliau už dainų tekstus; LNMMB RS: f. 110 – 29

XXX dainų pluošto tekstus pagal rašymo laiką galima perskirti į dvi dalis: ankstesni yra patys dainų tekstai (ir viena išnaša l. 3v), vėlesni – didžiuma išnašų tekstų (l. 1r; 1v; 5v; 7r; 7v; 11v).

2.1. DAINŲ RAŠYBA

Tipiškos posanktpeterburgiškos rašybos ypatybės matyti ir šiose dainose: nėra *<ĩ>, *<-tĩ>, *<ij>, rašoma <-ti>, <ũ>, kartais <ù>. Pavyzdžiui:

inf. <-ti>: *daryti* 1r; *gejsti* 2r; *wargti* 7v (bet ir trumpinta *dirbt'* 7v);

<ũ>: *dajniũ* 1r; *dũti* 1v; *szukũ* 12v; *dajniũsiu* 12v (taip pat *kou* 'kuo' 11v);

<ù>: *Kialũ* 2v; *Tankiũ szuwiũ* 4v; *plaukũ* 7v; *sũ* 8r; *kremtũ* 8r; *Neužkwietũ* 8v; *Ne sodinũ* 8v; *Baltũ cukrelũ* 12v; *Zalũ winelũ* 12v; *pũren* 12v.

Kaitalios ypatybės (prieš dar vėlesnį taisymą – apie jį žr. toliau, 2.3 poskyrį):

<-ia> praet. 3: *iszmētia* 4r; *iszgieria* 1r(2x); *iszaudia* 3v; *isskalbia* 3v; *surajzia* 3v; *Pasakia* 8r; *paklausia* 10r; *iszaudia* 11v; *sulauzia* 11v(2x); *sutraukia* 11v; *sudauzia* 11v; *nestaugia* 12r; *neklausia* 12r(2x);

<-ja> praet. 3: *Jszoja* 10v; *leja* 10v; *iēja* 12r; *iszeja* 12r(2x); *giedoja* 12v; *raudoja* 12v;

<-j'> apostrofus iness. sg. (f.): *rankoj'* 1r(2x); *draugistiej'* 2r; *Paežeriej'* 5r; *girioj'* 5r; *kialiej'* 7v; *Nedieloj'* 7v; *sodzioj'* 8v; *pirmoj'* wietoj' 8v; *Tamsioj'* girioj' 9r; *girioj'* 9r (ir be apostrofo *wietoj* 11r; taip pat <-je>: *Wiltieje* 8v);

<Rig->: *Rigq* 7v, 8r (bet ir <Ring->: *Ringq* 8r);

<an> [a] ne galūnėse: *kansnia* 8r; *ranstajs* 8r;

<Lietuw->: *Lietwiszkaj* → [v.] *Lietuwiszkaj* 3v.

Kaip ir XXIV pluošte, čia, XXX, vyravo naujesnės formos <-ja> praet. 3, <an> [a] ne galūnėse ir <Rig->, sugestijuojančios laikotarpį po Svirlaukio. Kaip ir XXIV pluošte, vyravo senoji apostrofinė iness. sg. f. galūnė <-j'> (galbūt ypač dėl dainų eilučių ritmo, skiemenų skaičiaus išlaikymo). Pasitaikė ir ankstesnė forma <Lietuw->. Regis, tikėtinausia, kad pagrindiniai XXIV (l. 2r–29r) ir XXX (l. 1r–12v) pluoštų dainų tekstai rašyti vienas po kito su maža pertrauka Kálnėnuose 1859–1861 metais.

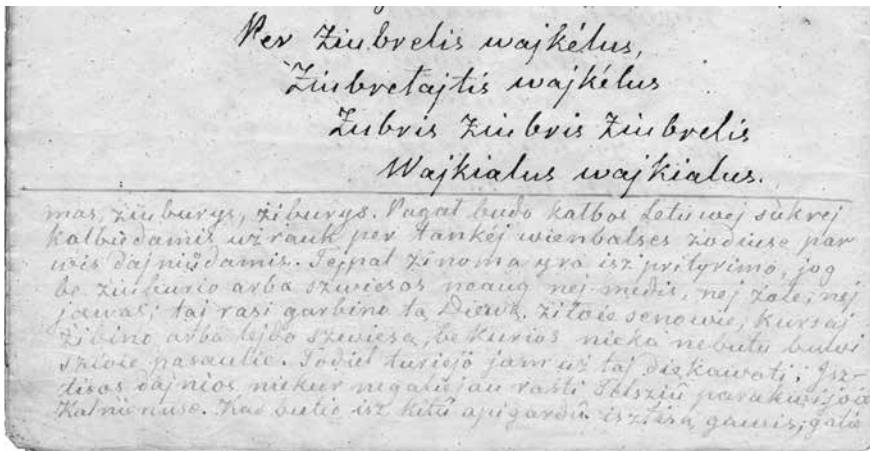
2.2. IŠNAŠŲ RAŠYBA

Kelios išnašos rašytos aiškiai vėliau. Daukantas ilgu brūkšniu atsirėžė vietas, likusios neprirašytos l. 1r, 1v, 5v, 7r, 7v, 11v, ir surašė į ją savo komentarus. Jų rašalas daug šviesesnis, tiesiog blyškus. Tose išnašose jau atsirado ir naujesnės Daukanto raiškės be apostrofų iness. sg. (f.) galūnėje bei kamienas <Letuw-> su <e>, pvz.:

<-ie> be apostrofo iness. sg. (f.): *Ziłoie senowie* 1r; *garsioie* [...] *potoie* 1r; *atskajdoie* 1r; *Warszuwoie* 1r; *pradioie* 1v; *senowie* 5r; *auksztoie ir ziamoie Letuwoie* 5r; *ziłoie senowie* 5v; *szioie pasaulie* 5v; *parakwijoie* 5v; *wietoie* 6r; *kalboie* 6v; *daugioie* 6v; *wietoie* 7r; *Postylie* 7r; *wietoie* 7v;

<Letuw->: *Letuwej* 1r; *Letuwos* 1r(2x); *Letuwoie* 5r; *Letuwej* 5v; *Letuwiiu* 6v; *Letuwiszka* 11v.

Pats Daukantas vienoje išnašoje yra minėjęs Kálnėnus – „Jsztisos dajnios niekur negalieju rasti Telszū parakwijoie **Kalnienuse**“ (l. 5v; žr. 6 pav.). Daukantas sako ieškojęs Kálnėnuose konkrečios dainos. Greičiausiai ir patį dainų sąrašą rašė ten, Vambuto dvarelyje. Tačiau išnašų ortografija vėlesnė nei pačių dainų. Daukantas formulavo taip, tarsi būtų išieškojęs visus Kálnėnus ir ieškojimas ten buvęs baigtas. Tai galėtų reikšti, kad išnašos prirašytos jau išvykus iš Kálnėnų, tad Papilėje.

6 pav. XXX dainų pluošto l. 5v fragmentas: skirtingos spalvos rašalu skirtingu laiku rašytas dainos posmas ir po juo prirašyta dalis išnašos; paskutinėje išnašos eilutėje minimi Kálnėnai (*Kalnienuse*); LNMMB RS: f. 110 – 29

Vis dėlto krinta į akis labai netikėta praet. 3 galūnės raiška <-jo>: *padowinojo* 1r; *atejo* 1v; *turiejo* 5v. Juk <-jo> jau buvo pakeistas į <-ja> Svirlaukyje apie 1855–1858 metus. Kad čia vėl naujai sugrįžta prie <-jo>, rodo ir pačių šio pluošto dainų redagavimas.

2.3. DAINŲ TAISYMAS

XXX pluošto dainų tekstai redaguoti. Ypač ryškus dažnas praet. 3 <-ja> raiškos keitimas į <-jo>, pvz.:

diewieja → [v.] *diewiejo* 3v; *wenczewoja* → [v.] *wenczewojo* 1or; *pardawoja* → [v.] *pardawojo* 1or; *suluja* → [v.] *suluj* 1or; *iszeja* → [v.] *iszejo* 1or(2x); *Ateja* → [v.] *Atejo* 1or; *leja* → [v.] *lejo* 1ov; *ièja* → [v.] *ièjo* 12r; *ieja* → [v.] *iejo* 12r; *ièja* → [v.] *ièjo* 12r; *ieja* → [v.] *iejo* 12r; *ièja* → [v.] *ièjo* 12r(3x); *girdieja* → [v.] *girdiejo* 12v (vieną kartą ir iš karto parašyta <-jo> – *girdiejo* 12v).

Niekaip kitaip tokio keitimo interpretuoti negalima, kaip tik laikyti sugrįžimu prie ankstesnės praet. 3 galūnės <-jo> raiškos (vyravusios nuo 1847 iki 1855–1858 m.). Daukantas ne tik sugrįžo prie <-jo>, bet ir neįtinėse praet. 3 galūnėse įprastą <-a> taisė į <-o>, pvz.:

sùkata → [v.] *sùkato* 3r; *susiuwa* → [v.] *susiuwo* 3v; *nerieda* → [v.] *neriedo* 4v(7x); *atkiela* → [v.] *atkielo* 1or; *Nesuprata* → [v.] *Nesuprato* 1ov; *pawita* → [v.] *pawito* 12r; *iszwida* → [v.] *iszwido* 12r; *paauga* → [v.] *paaugo* 12r; *pauga* → [v.] *paugo* 12r.

Ir į gen. sg. m. galūnę ėmė įsivesti <-o>, pvz.:

kirwia → [v.] *kirwio* 3r; *pejla* → [v.] *pejlo* 3r; *szakalela* → [v.] *szakalelo* 3r; *skieta* → [v.] *skieto* 3v; *szautuwela* → [v.] *szautuwelo* 3v; *szarma* → [v.] *szarmo* 3v; *pejla* → [v.] *pejlo* 3v; *riesztuwela* → [v.] *riesztuwelo* 3v; *siuła* → [v.] *siuło* 3v; *waszka* → [v.] *waszko* 3v; *kuna* → [v.] *kuno* 3v; *Auksztesnia tūma* → [v.] *Auksztesnio tūmo* 7r; *isz szirdgila* → [v.] *szirdgilo* 7r; *skatika* → [v.] *skatiko* 8r; *miega* → [v.] *miego* 12r(3x); *griebła* → [v.] *grieblo* 4r; *pripadūtoja* → [v.] *pripadūtojo* 4r.

Daukantas bus užsimanęs taip naujai aukštaitinti, rašyti galūnes su <-o> grafema, greičiausiai pagal Rytų Prūsijos lietuviškus raštus, galbūt pasižiūrėjęs į Akelaičio brošiūrėles. Akivaizdu, kad ir redaguota, ir išnašos rašytos kartu, jų rašybos ypatybės iš principo sutampa ir yra vėlesnės nei pirminio dainų rašymo. Jei dainos rašytos Kálnėnuose, tai vėlesnis redagavimas ir išnašų komentarai – turbūt jau Papilės laikotarpiu.

3. XXXI PLUOŠTAS

Tolesnis XXXI Daukanto dainų pluoštas prasideda daina „Pabengus puotą arba gėrynę“ („Pabengus potą arba gierinę“; LNMMB RS: f. 110 – 30; žr. 7 pav.), surašytas plonuose fabrikiniuose *in folio* lapuose be vandenženklių (36,7 × 22,2 (22,5) cm), bet su nebeįskaitomais ovaliais iškiliais įspaudais (ovalo viršuje tarsi galima įžiūrėti tik karūnelę). Dainų iš viso 29. Gale pridėtas Mykolo Biržiškos raštelis, kad pluoštas sudarytas po 1840 metų: „Daukanto rašyta po 1840 m.“

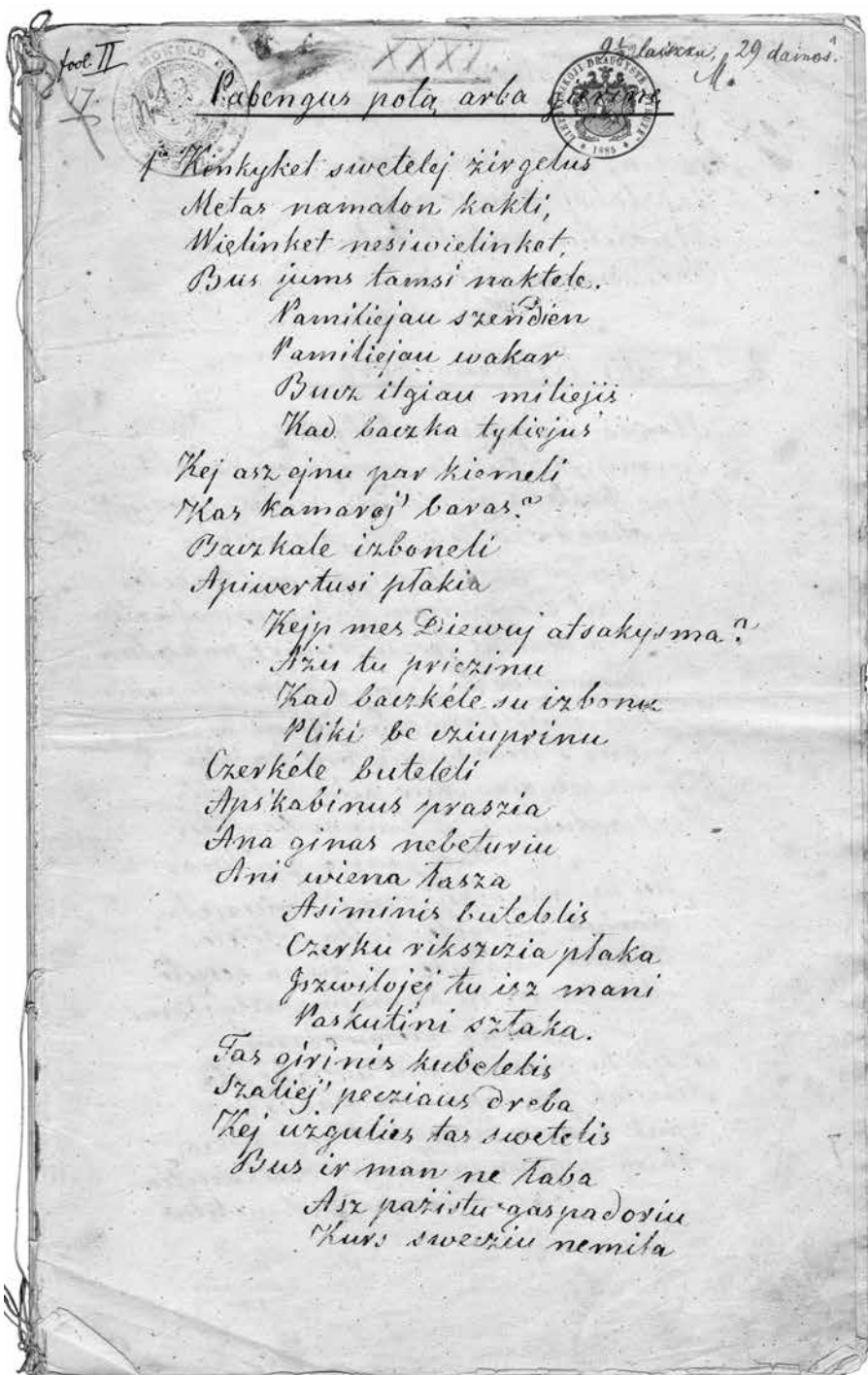
Jurgutis su Kazlauskiene XXXI pluoštą apibūdino taip:

Pluoštas panašus į SD XXX. Tai irgi S. D. ruoštas naujas DDŽ „pėdelis“. Tokio pat didelio formato 20 lapų sąsiuvinis (du paskutiniai puslapiai tušti) taip pat su atribotomis parašėmis. 29 dainos, švariai perrašytos S. D. ranka. 1-mo puslapio viršuje panašūs įrašai: „fol. II“ ir „9½ laiškų, 29 dainos M.“ ir „Birutės“ draugijos antspaudas; taigi ir šis pluoštas yra buvęs „Aušros“ redakcijoje ir Tilžės „Birutės“ draugijoje. Numeracija 1–29 S. D. ranka ir tie patys numeriai pakartoti violetiniu rašalu kita ranka.⁸

3.1. RAŠYBA

<-ia> praet. 3: *plakia* 1r; *praszia* 1r; *Stowia* 1v; *nu'sprunksztia* 1v; *laukia* 1v; *Werkia* 1v(3x); *Numania* 3r; *Skinia* 11r; *Pinia* 11r;

⁸ Vytautas Jurgutis, Bronė Kazlauskienė, „Paaškinimai“, p. 494.

7 pav. XXXI dainų pluošto 1r: pradinis puslapis, prasidedantis daina „Pabengus puota arba gėrynė“; LNMMB RS: f. 110 – 30

<-ja> praet. 3: *gajlieja* 1v; *tekieja* 2r; *kawoja* 2r; *iszjoja* 2v; *ataprunksztoja* 3r; *blizgoja* 3r; *zydieja* 3r; *stowieja* 3r; *zidieja* 3v; *zydieja* 3v; *zidieja* 4r(2x); *pagrazieja* 5r; *mirgieja* 7r; *blizgieja* 7r; *kalbieja* 7r; *riedieja* 7r; *zidieja* 7r; *kalbieja* 7v; *radieja* 7v (plg. atitikmenį *riedeja* XXIV 15r); *zidieja* 7v; *mileja* 7v; *norieja* 9r; *dieja* 9v; *patikieja* 9v; *nustoja* 9v; *Diekawoja* 9v; *užsiktoja* 11r; *miegoja* 11r; *užsiktoja* 11v; *miegoja* 11v; *raudoja* 11v(2x); *rimoja* 13r; *siedieja* 13r; *Pacziuzieja* 13v; *kloja* 14v; *lydieja* 14v; *gludoja* 16r; *procewoja* 17v; *giedoja* 17v; *Jszeja* 18r(2x) (bet ir 3x <-jo>: *Prijojo* 4v; *nebreגיעjo* 12r; *iszejo* 17r);

<-j'> apostrofais iness. sg. (f.): *kamaroj'* 1r; *Szaliej'* 1r; *mundurieliej'* 1v; *szaliej'* 3r; *gireliej'* 5v; *swirneliej'* 6v; *wargeliej'* 7r; *Zaloj'* 7r; *Szirdeliej'* 10r; *swirneliej'* 12v; *szaliej'* 14r; *purwineliej'* 16r; *Waloj'* 16v (bet ir be apostrofo: *Szaliej* 1v; *łopszeliej* 4v(2x); *waliej'* 7r; *sodneliej'* 7r; *darzeliej'* 10r; *Waleliej'* 11r; *darzeliej'* 13v; *rupesneliej'* 16r; *Waloj* 16v; *liekneliej'* 17v; retkarčiais ir <-ie>: *žaloie* 5v; *obelielie* 7r; *Zaloie* *girelie* 7v; *łowelie* 14v; *darzelie* 17v);

<an> [ą] ne galūnėse: *anzūta* 18r (bet ir <o> – *ozulelis* 7v).

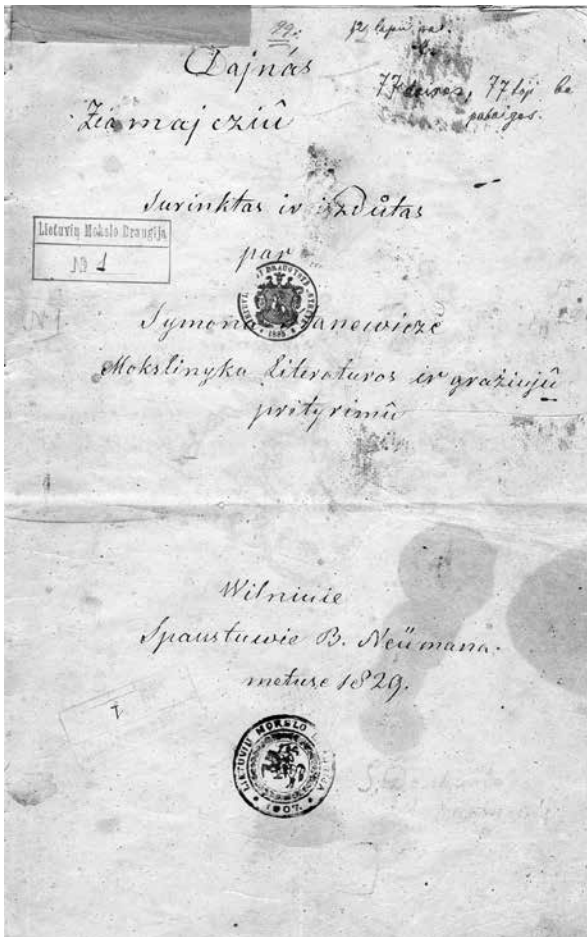
Visai kaip ir ankstesniuose XXIV ir XXX pluoštuose, čia dominuoja vėlesnė <-ia> ir <-ja> raiška (išimtis su <-jo> 3x), taip pat vėlesnė raiška <an> [ą] ne galūnėse *anzūta* (pasitaikiusi raidė <o> analogiškoje pozicijoje *ozulelis* greičiausiai kaip palimpsestinė perimta iš rytų Lietuvoje užrašytų dainų⁹). Kaip ir anuose pluoštuose, vyrauja ankstesnė iness. sg. (f.) raiška <-j'> (kartais be apostrofo <-j>). XXXI pluoštas, skirtingai nuo XXX, beveik neredaguotas. Galima paminėti tik vieną labai panašų į XXX pluošto pataisymą – gen. sg. m. <-a> → <-o> – *Až bałta stała* → [v.] *Až bałto stało* 4v.

Tokie rašybos atitikimai patvirtina, kad XXIV, XXX ir XXXI pluoštai rengti panašiu laiku, tad greičiausiai Kálnėnuose (1859–1861). O redaguotas XXX pluoštas (ypač <-ja> → <-jo>) ir atsitiktinai XXXI pluoštas (<-a> → <-o>) taisytas turbūt Papilėje (1861–1864) – tai apskritai bene paskutiniai fiksuojami Daukanto ortografijos modifikavimai.

⁹ Plg. Vytautas Jurgutis, Bronė Kazlauskienė, „Paaiškinimai“, p. 510.

4. SIMONO STANEVIČIAUS DAINOS (STDZN)

Dar 1829 m. Simonas Stanevičius buvo išleidęs dainų rinkinį: DAYNAS ŽEMAYCZIU SURYNKTAS YR YSZDUTAS PAR SYMONA STANEWICZE Mokslinyka Lyteraturas yr Gražiuju Prytiryumu. WYLNIUJE. SPAUSTUWIEJ' B. NEUMANA. Metuose 1829. Daukantas tą Stanevičiaus leidinį nusirašė, tačiau rašybą pakeitė. Jo nuorašas saugomas Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Tautosakos archyve (*Dajnas Ziamajcziū Surinktas ir iszdūtas par Symona Stanewicze Mokslinyka Literaturos ir gražiujų prityrimū Wilniue Spaustuwie B. Neūmana metuse 1829*; LMD I 1; toliau – *StDzn*). Rašyta *in folio* formatu ypač dideliuose lapuose, 36,7 × 22,7 cm. Puslapiai žymėti nenuosekliai, čia cituojama iš eilės nuo pirmo iki paskutinio puslapio (neatsižvelgiant į netikslų kai kurių puslapių sužymėjimą pieštuku).

8 pav. *StDzn* 1:
antraštinis Daukanto
nusirašytų Stanevičiaus
dainų puslapis;
LLTI Lietuvių
tautosakos archyvas:
LMD I, 1

Atrodo, kad šio Daukanto nuorašo *StDZn* likimas buvo panašus į XXIV, XXX ir XXXI pluoštų. Prie rankraščio pridėtas Martyno Jankaus ranka rašytas paaiškinimas: „Isz palikimu gūdotino Daukanto Auszros rēdistei p. kunįgo Vaiszvilu per p. Buividį pavesta. Bitėnai 5 lapkriczio 1884 Martinas Iankus.“ Antraštiniame puslapyje yra įrašai ta pačia ranka (gal Mikšo) kaip ir XXX bei XXXI pluoštuose: „12 lapu ira. M.“ ir „77 dainos, 77 toji be pabaigos“ (*StDZn* 1; žr. 8 pav.). *StDZn* kartu su XXX ir XXXI pluoštais buvo likęs pas Vaišvilą, o šis atidavė Buivydziiui (Jankus tai liudijo 1884 m. lapkričio 5 d.).

4.1. RAŠYBA

Kaip ir XXIV, XXX ir XXXI dainų pluoštuose, čia, *StDZn*, rašyta <ù> (dažniausiai galūnėse, viensikiemeniuose žodžiuose, plg.: *tù* 35; *žirgù* 35; *tù* 35(2×); *sù* 35; *Nepaleonù* 35; *czistù wandinelù* 39), taip pat <ũ> (plg.: *ipũlusi* 28; *lingũsi* 35; *Dũs* 35; *jũdanji* 36; *pũlau* 37; *Sesũ* 37; *nudũta* 40), nebežymėta * <ĩ>.

Modifikuojamųjų ypatybių variantai naujoviškesni, pvz.:

<-ia> (<-a>) praet. 3: *skyne* → *skynia* 7; *pinia* 7; *werkia* 7; *pasakia* 7; *pamatia* 9; *pasakia* 9; *Szieria* 10; *neklausia* 28; *sukiela* 28; *iszszineszia* 29; *taszia* 29; *wezia* 29; *isstatia* 29; *Siuntia* 30; *pasakia* 30(2×); *szwietia* 32; *werkia* 32; *praliekia* 32; *łaukia* 33; *Werkia* 33(2×); *Putia* 34; *putia* 34; *atliekia* 37; *werkia* 38;

<-ja> praet. 3: *minawoja* 7; *garbawoja* 7; *iszjoja* 10; *kłausinieja* 11; *rudieja* 13; *rasoja* 13; *kalbieja* 14, 15, 16(2×); *pažadieja* 17; *prikalbieja* 17; *pagajlieja* 22; *siedieja* 22; *rimoja* 22; *pagajlieja* 24; *siedieja* 24; *rimoja* 24; *joja* 28, 29; *iszeja* 29; *bałnoja* 32(2×); *joja* 32; *lydieja* 32; *Użwajawoja* 32; *iszkapoja* 32; *giedoja* 34; *bałnoja* 34; *lidieja* 38; *bałnoja* 38; *dumojja* 38; *pažadieja* 40;

<-ie> (<-je>) iness. sg. (f.): *Wilniuie* 1; *daugibie* 5; *mienesie* 6; *dienioie* 6; *Wilniuje* 6; *dwarelie* 11; *naujoje* 11; *stalnelie* 11; *Wargelie* 19(2×), 20(4×); *słũksnie* 22; *Girelie* 29; *pagirie* 29; *miestelie* 32; *szalelie* 32; *miestelie* 32; *deszimtoie* 32; *grometelie* 33; *Karmuszoie* 34; *swirnelie* 35; *purwinelie* 37; *galelie* 37; *stajnie* 39; *wietoie* 40 (daug retesnės apostrofinės formos su <-j'>: *Didzioj'* 5; *pradzioj'* 6; *rankoj'* 24; *girioj'* 29; taip pat ir nepažymėtu apostrofu, tik <-j>: *wienoj wietoj* 5; *rankoj* 22; *girioj* 29; *sweczioj* 32);

<Rig->: *Rigos* 27; *Riga* 32; *Rigos* 32(3×);

<an> [a] ne galūnėse: *anžūlelu* 12; *dransej* 35;

<Letuw->: *Létuwiũ* 5; *Létuwos* 6; *Letuwiũ* 35.

Didžiama šių *StDZn* ypatybių sutampa su pagrindinių XXIV, XXX ir XXXI dainų pluoštų tekstų ypatybėmis (<-ia>, <-ja>, <Rig->, <an> [a]), tačiau yra ir skirtumų. Dvi ypatybės XXIV, XXX ir XXXI dainų pluoštuose dar dažniau reikštos ankstesnėmis formomis: apostrofinė iness. sg. (f.) galūnės raiška <-j'> ir <Lietuw->, o *StDZn* jau dominavo neapostrofinė iness. sg. (f.) <-ie> (<-je>) raiška ir vien <Letuw-> (<Létuw->) variantas. Todėl aišku, kad Daukantas, imdamas nurašinėti Stanevičiaus *Dainų žemaitiškų* leidinį, jau buvo parašęs pagrindinius XXIV, XXX ir XXXI pluoštų tekstus. Nors *StDZn* rašyta ir vėlėliau už tuos pluoštus, vis dėlto tikėtinausia, kad taip pat dar Kálnėnų laikotarpiu.

StDZn pasitaikė ir vienas ryškus pasitaisymas *ryta* → [v.] *ryto ryteli* 18. Taisyta greičiausiai panašiu metu kaip ir XXX pluošto tekstas ar prirašytos jo išnašos – greičiausiai jau Papilėje.

5. APIBENDRINIMAS

Pasitaikė viena daina, kurią grafochronologiškai galima sieti su ankstesniu, dar *Sankt Peterburgo* pabaigos, laikotarpiu (...–1850) – „Mūsų susiedeliui vargas yra“ (XXIV pluošto l. 33v). Ryškesnės jos ortografijos ypatybės: <aŋ> [an, oŋ], <ó> [o], galbūt <-tī>.

Varnių laikotarpiui (1850–1855) galima skirti kelias dainas: „Dėl tos vienos nakties“ ir vėjų pavadinimus su patarle (XXIV pluošto l. 30r); tris dainas (XXIV pluošto l. 30r); dainą „Vienas dainuoja“ (XXIV pluošto l. 32r). Grafochronologiškai svarbūs jų rašybos bruožai: <-ti>; <-jo> praet. 3; <a> [a] ne galūnėse.

Kálnėnuose (1859–1861) tikriausiai užsirašyta daugiausia dainų, tai pagrindiniai XXIV (l. 2r–29r), XXX (l. 1r–12v) ir XXXI (l. 1r–18v) pluoštų tekstai. Jų ryškiosios ypatybės: <-ja> praet. 3; <an> [a] ne galūnėse; <Rig-> (neretai ir ankstesnės apostrofinės formos <-j'> iness. sg. [f.]; <Lietuw->). Kiek vėliau, bet irgi Kálnėnuose turbūt nusirašyta Stanevičiaus 1829 m. dainų knyga *StDZn*, nuoraše ryškesnės naujosios formos: neapostrofinė iness. sg. (f.) <-ie> (<-je>) bei <Letuw-> (<Létuw->).

Papilės (1861–1864) laikotarpiu turbūt rašyta daina „Juo retai sėjau“ (XXIV pluošto l. 33r) bei XXX dainų pluošto išnašos ir taisymai. Ryškiosios jų rašybos

ypatybės: <-ie> iness. sg. (f.); <Letuw->; ryškūs patys naujausi taisymai <-ja> → <-jo> praet. 3; <-a> → <-o> gen. sg. m. Panašūs turbūt irgi Papilėje daryti pavieniai XXXI pluošto 4v ir *StDZn* 18 gen. sg. m. pataisymai <-a> → <-o>.

LITERATŪRA

- Burba Antanas, „S. Daukanto bijografija. Pagal M. D. Silvestraitį paraszė kun. A. Burba“, in: *Lietuvių Atgimimo istorijos studijos*, Vilnius: Viltis, 1993, t. 5: *Simonas Daukantas*, p. 252–273.
- Jurgutis Vytautas, „Simono Daukanto lietuvių liaudies dainų rankraščių XXX pluoštas – neišleistas po 1846 m. ‘Dainių žemaičių’ pėdelis“, in: *Knygotyra*, 1970, t. 8, p. 160–178.
- Jurgutis Vytautas; Bronė Kazlauskienė, „Paaiškinimai“, in: *Simonas Daukantas, Žemaičių tautosaka*, t. 1: *Dainos*, par. Vytautas Jurgutis ir Bronė Kazlauskienė, Vilnius: Vaga, 1983, p. 488–558.
- Subačius Giedrius, *Simono Daukanto Žemaitijos ortografija (1846–1864)*, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2025 (rengiama).

ŠALTINIAI

- Daukantas Simonas, XXIV dainų pluoštas; LNMMB RS: f. 110 – 23 (rankraštis, autografas).
- Daukantas Simonas, XXX dainų pluoštas; LNMMB RS: f. 110 – 29 (rankraštis, autografas).
- Daukantas Simonas, XXXI dainų pluoštas; LNMMB RS: f. 110 – 30 (rankraštis, autografas).
- Daukantas Simonas, *DAJNES Žiamajtiū* pagal Zōdiū Dajnīnikū išsraszytas, Petropīlie: Spaudinie pas C. Kray, 1846.
- Daukantas Simonas, *Mažasis lenkų-lietuvių kalbų žodynas*; LLTI BR: f. 1 – SD 13 (rankraštis, autografas).
- Daukantas Simonas, *Pasakojimas apej Wejkałus Letuwiū tautos senowie kuri trumpaj apraszia Jonas Ejnoras metuse 1850*; VUB RS: f. 1 – F 171 (1855–1859, 1859–1864, rankraštis, autografas).
- Daukantas Simonas, *Pastabos dėl Nesselmanno žodyno*; LLTI BR: f. 1 – SD 19 (rankraštis, autografas, be pavadinimo).
- Stanevičius Simonas, DAYNAS ŽEMAYCZIU SURYNKTAS YR YSZDUTAS PAR SYMONA STANEWICZE Mokslynyka Lyteraturas yr Gražiuju Prytirymu. WYLNIUJE. SPAUSTUWIEJ’ B. NEUMANA. Metuose 1829.
- StDZn* – Simonas Daukantas, Simono Stanevičiaus *Dainų žemaičių* nuorašas; LLTI Lietuvių tautosakos archyvas, LMD I 1 (nuorašas Daukanto ranka).

SANTRUMPOS

LLTI – Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.

LLTI BR – Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Bibliotekos rankraštynas.

LNMMB – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.

VUB – Vilniaus universiteto biblioteka.

The Orthography and Dating of Simonas Daukantas's Unfinished Second Collection of Song Bundles

Summary

Simonas Daukantas collected Lithuanian folk songs for almost his entire creative life (at least 1827–1861). He published his first collection of songs in 1846 (*DAJNES Žiamajtiū pagał Zôdiū Dajnīnikū išzraszytas, Petropīlie: Spaudinie pas C. Kray*) and was preparing the second one, but did not complete it. This article mostly deals with the orthography and dating of the three bundles of songs (XXIV, XXX, and XXX) that were intended for this second collection. It also elaborates on the time Daukantas completed his hand copy of Simonas Stanevičius song edition of 1829 (*DAYNAS ŽEMAYCZIU SURYNKTAS YR YSŽDUTAS PAR SYMONA STANEWICZE Mokslynyka Lyteraturas yr Gražiuju Prytiryumu. WYLNUIJE. SPAUSTUWIEJ' B. NEUMANA*) and edited the orthography of his own handwritten songs.

One song, “It Is Hard to our Little Neighbor” (“Mūsų susiedeliui vargas yra”; XXIV bundle f. 33v), may be considered originating in the somewhat earlier period, in the last years of Daukantas residing in *St Petersburg* (...–1850). Its most palpable orthographic features: <an> [an, ɔn], <ó> [o], possibly <-tī>.

During *Varniai* period (1850–1855) Daukantas must have written down several songs: “For that One Night” (“Dėl tos vienos nakties”) with the names of winds and a proverb (XXIV bundle f. 30r); three songs (XXIV bundle f. 30r); and the song “(He) Sings Alone” (“Vienas dainuoja”; XXIV bundle f. 32r). *Graphochronologically* significant orthographic features: <-ti>; <-jo> praet. 3; <a> [a] in word-initial and word-medial positions.

During the *Kálnėnai* period (1859–1861), Daukantas possibly wrote down most of the songs he intended for his second collection of folk songs—those were the major texts of the bundles XXIV (f. 2r–29r), XXX (f. 1r–12v), and XXXI (f. 1r–18v). Their most salient orthographic features were: <-ja> praet. 3; <an> [a] in word-initial and word-medial positions; <Rig-> (also often older apostrophic forms: <-j'> in iness. sg. [f.] case; <Lietuw->). Somewhat later, but still, in *Kálnėnai*, Daukantas must have copied a book of Lithuanian songs by Simonas Stanevičius (*StDZn*, 1829) in his own hand. The newer orthographic features dominate this copy: non-apostrophic iness. sg. (f.) <-ie> (<-je>) and <Letuw-> (<Létuw->).

During *Papilė* period (1861–1864), Daukantas probably wrote down one song, “The More Seldom I Sowed” (“Juo retai sėjau”; XXIV bundle f. 33r), and

both added footnotes and corrected the texts in the XXX bundle. Palpable orthographic features were: <-ie> iness. sg. (f.); <Letuw->; ultimately the newest latest corrections clearly visible there: <-ja> → <-jo> praet. 3; <-a> → <-o> gen. sg. m. Analogous corrections of <-a> → <-o> must have been occasionally made in XXXI f. 4v and *StDZn* 18 also during the Papilė period.

KEYWORDS: 19 c. Lithuanian folk songs; Simonas Daukantas; History of Lithuanian orthography; graphochronology; dating by orthography.